

Gyepes és a Natura 2000

A Gyepes valamikori forrásvidéke a Sebes-Körös és Fekete-Körös közötti Királyerdő dombvidékén volt. A Gyepes a Király-erdő völgyéből több mint 100 km-es útvonalat megtéve jutott Kötegyán és Sarkad térségébe. Az 1960-as és 70-es években még élő Gyepes az utóbbi évtizedekben már nem vezet át vizet, gyakorlatilag a határszelvényben megszűnik. A 70-es és 80-as években a román fél a belvízrendszereket átalakította. Ezeket a rendszereket teljes mértékben önállóra építette ki, övcsatornaként összegyűjtve a vizeket az Anti és Barmódi csatornával, és román területen beemelve az Anti szivattyúteleppel a Fekete-Körösbe. Ezzel a drasztikus beavatkozással megtörtént a Gyepes elkerülhetetlen „halála”. A Gyepes magyarországi hossza 47 km + 740 folyóméter, vízgyűjtőjének nagysága 150,1 km². Két nagyobb településen folyik keresztül: Kötegyán község és Sarkad város.

Az Önkormányzat a helyi szellemi erővel összefogva KÖTEGYÁN község természeti és történeti értékeit, településszerkezetét megóvó munkába kezdett. Ehhez a fejlesztéshez segítségül hívta az Állami Erdészeti szolgálatot annak érdekében, hogy a települést földrajzilag alapvetően meghatározó Gyepes (Ghepeș), folyószerű csatorna, környezetének megóvására közös lépéseket tegyenek.

A vízfolyás – mely a dombvidéki szakaszán Görbedi patak nevet visel - a Sebes- és Fekete-Körös közén elhelyezkedő hegység a Királyerdő (Muntii Pădurea Craiului) nyugati lejtőiről, az úgynevezett Tasádi-dombság (Dealurile) legmagasabb pontjáról (313 m) ered, MAGYARGYEPES (CALEA MARE) községtől északra.

TENKEGÖRBEDI (GURBEDIU) fölve a Valea Nouă-t, valamint RÓZSAFALVA (FONĂU) felől érkező hasonló nevű vízfolyást, kis folyóként érkezik a Nyárszegi magasságra (Câmpia Miersigului). Idáig az egyre jelentősebb hozamú vízfolyás fokozatosan veszíti el mederfenntartó képességét.

A TENKEFÜRDŐ (TINCA) felől érkező, a Fekete-Köröst jobb oldalról kísérő mellékágakkal és a Száraz patakkal (Saraz) közösen folytatja útját ERDŐGYARAK (GHIORAC) és BAJ (BOIU) felé, jelentős morotvákat alkotva. Megjegyzést érdemel a Gyepesből már FEKETETÓT (TĂUT) fölött kiszakadt egy önálló sodó, az alföldi szakaszon jelentős szerepet betöltő meder, a Köles-ér (Culișer), mely Nagyszalonta (Salonta) felé húzódik.

A vízfolyásunk a maradék energiáját a 95 méteres tengerszint feletti magasságot elérve szinte teljesen elveszíti. A KEMÉNYFOKHOZ (AVRAM IANCU) közeli Nagyerdőtől, ahol a romániai 79-es főutat keresztezi, önmagába visszaforduló morotva sorozatot alkotva, több mint 40 km-en keresztül kanyarog KÖTEGYÁN, majd SARKAD határában egészen az Éden-tóig.

Ezt a morfológiailag különleges alakzatot a XIX. század végén megkezdődött, és még jelen korunkban is zajló vízrendezések többszörösen próbálták befolyásolni, de a jellegét szerencsére alig változtatták meg.

A Gyepes, mint meghatározó vízfolyás, Kötegyán térségében találkozik a Kőkény-érrel és a Pósa-érrel. Egykori vízgyűjtője határos a GESZT felé húzódó Korhány (Corhana)

mederágaival. A Nyárszegi magassík (Câmpia Miersigului) Kötegyánnál simul a Körös-vidéket alkotó alföldi síkságba.

Románia és Magyarország közös érdekeit érintő Gyepes csatorna nemcsak vízgazdálkodási, ezen belül vízrendezési célokat szolgál, hanem jelentős táj- és közösségformáló tényező is. A határ mindkét oldalán dolgozó vízkezelő szervezetek magas szintű együttműködésének eredménye a helyi vízkészletek takarékos, célszerű és eredményes kihasználása.

